

Bevezetés

A társadalmi-gazdasági fejlődés során Magyarország különböző területei között jelentős különbségek alakultak ki a településszerkezetben, a népesedési viszonyokban, a gazdasági fejlettségben és az életkörülmények alakulásában.

Területi statisztikai évkönyvünkben a fenti folyamatokat jellemző főbb mutatókat foglaljuk össze a térhálózat különböző szintjeire:

- Az első fejezet **visszatekintő idősorai** lehetőséget nyújtanak a **megyékben és a régiókban** zajló folyamatok változásának összehasonlítására.
- A tematikus fejezetek **részletesebb adatai** helyzetképet adnak a **megyék és a régiók** népesedéséről, a társadalmi és gazdasági folyamatairól, környezetéről.
- Településhálózati fejezetünkben a **főbb indikátorokat településtípusonként, népességnagyság-kategóriák és településcsoportok szerint** mutatjuk be.
- Külön fejezetben foglaltuk össze **Magyarország járásainak fontosabb mutatóit**.
- Az **Európai Unió régióiról** csak **néhány mutatót** közlünk, további adatok az Eurostat régiós adatbázisában találhatók.

A fejezetek tartalomjegyzékében felsoroltuk a csak az internetes mellékletről elérhető táblákat, más fejezetekből a témakörhöz kapcsolódó táblákat, valamint a további adatok, kiadványok elérhetőségét.

Az adatok megértését a fejezetek végén található **módszertani megjegyzések** segítik, a főbb mutatókat a kiadvány elején található **színes térképekkel** szemléltetjük.

Évkönyvünk **internetes melléklettel** jelenik meg, melynek **tartalma bővebb a papíralapú köteténél**. A melléklet eléréséhez:

- ingyenesen regisztrálni kell a **www.ksh.hu/polc** oldalunkon, regisztrált felhasználóinknak pedig be kell jelentkezniük,
- ezt követően aktiválni kell a kötet elején található **kötetazonosítót**, melynek eredményeként az internetes melléklet felkerül a saját felhasználói polcára.

A területi statisztikai információk rendszere és elérhetősége

Magyarország területi beosztása és területi számjelrendszere

Minden területi statisztika alapja a vizsgált térség földrajzi felosztása. Magyarország **területi, települési beosztásának** megfelelően az ország területe fővárosra, megyékre, városokra és községekre tagozódik. Település szintű egységek a község, a város és a főváros, ezek lefedik az ország teljes területét. A megyék mint területi egységek települési egységekből állnak.

Magyarország közigazgatási területbeosztása 2017. január 1-jén:

főváros (fővárosi kerület)	1(23)
megye	19
megyei jogú város	23
többi város	322
község	2 809
megye, főváros együtt	20
település (Budapesttel)	3 155

Magyarország közigazgatási helynévkönyve és a Helységnévtár internetes alkalmazás elérhető a KSH honlapjáról.: <http://www.ksh.hu/apps/shop.main>, http://www.ksh.hu/apps/hntr.main?p_lang=HU.

A hazai területi osztályozási rendszer illeszkedik az Európai Unió területi statisztikai osztályozásához, a NUTS-rendszerhez (Nomenclature des unités territoriales statistiques).

1. szint	statisztikai nagyrégiók	3
2. szint	tervezési-statisztikai és fejlesztési régiók	7
3. szint	megyék, főváros	19+1
1. lokális szint	jársók	197
2. lokális szint	települések (városok + községek)	3 155

A **területi számjelrendszer** az államigazgatási területi egységek nevét és számjelét tartalmazza az aktuális állapotnak megfelelő államigazgatási területi beosztás szerint. Tartalmazza a legelterjedtebb adminisztratív, funkcionális és statisztikai csoportosításokat, azok változásait települési és területi szinten egyaránt. A területi számjelrendszer nomenklatúráiban megkülönböztetünk egész országot lefedő, valamint bizonyos területeket lefedő, illetve lehatároló rendszereket (pl. üdülőkörzetek).

A Központi Statisztikai Hivatal valamennyi településenkénti adatgyűjtésében és településenként tárolt adatállományában 1981. január 1-jétől az egységes településazonosító törzsszám azonosítja az ország településeit és a főváros kerületeit (http://www.ksh.hu/teruleti_szamjel_menu). A megyei jogú városok kerületei nem rendelkeznek törzsszámmal, mivel azok statisztikai megfigyelés szempontjából nem önálló egységek. Bizonyos, településekhez nem köthető, de statisztikai megfigyelés tárgyát képező események számbavétele céljából fiktív területi egységeket képeztünk Budapest kerületre nem bontható, a megyék településre nem bontható, az ország területre nem bontható és országhatáron kívüli tevékenység adatai megnevezéssel.

Területi statisztikai adatbázisok, kiadványok

Adatbázisok

A T-STAR településstatisztikai adatbázis és a BP-STAR Budapest kerületeinek adatait tartalmazó adatbázisok adatai az adott évnek megfelelő településszerkezetben részben megtalálhatók a KSH honlapjáról nyilvánosan elérhető *Tájékoztatói adatbázis* oldalán (<http://statinfo.ksh.hu/Statinfo>) a Területi statisztika témakörre kattintva.

A **T-STAR adatbázis** az ország valamennyi településére településstatisztikai szemszögből gyűjti egybe a legfontosabb számszerű információkat, idősorrendben és témacsoportonként rendszerezve. Egy adott év adatait több közigazgatási állapot szerint is le lehet kérdezni. A KSH településsoros adatokkal 1965, 1970, 1975. évekre vonatkozóan rendelkezik, majd 1980-tól évente. A T-STAR tartalmazza az 1980-as, az 1990-es, a 2001-es, illetve a 2011-es népszámlálási adatokat, az 1985-ös állományt, valamint 1990-től évente tartalmazza az adatokat.

A **BP-STAR adatbázis** a T-STAR mutatóinál némileg szűkebb körre kiterjedő adatállománnyal rendelkezik. Azokban a témákban van adatszűkülés, ahol az adatgyűjtés sajátosságaiból adódóan nincs adat Budapest 23 kerületére. Az adatbázis az 1995. évtől tartalmaz adatokat, évente kismértékben módosuló adatkörrel.

Táblázatok

A kész táblázatokat tartalmazó **STADAT táblarendszer** 6. *Területi adatok fejezete* alatt megtalálhatók a magyar megyék és régiók legfontosabb éves és évközi társadalmi, gazdasági mutatói. A táblák ingyenesen letölthetők a KSH honlapjáról: a <http://www.ksh.hu/stadat>.

Az Eurostat támogatásával magyar nyelven is elérhetők az **uniós tagállamok főbb adatait** tartalmazó kész táblák. A fontosabb területi adatok NUTS 2 (régiók) szinten is elérhetők (http://www.ksh.hu/nemzetkozi_adatok_adatok).

Mikroadat-állományok

A Kutatószobában kizárólag tudományos célból biztosítunk hozzáférést közvetlen azonosításra alkalmatlan adatállományokhoz: http://www.ksh.hu/kutatooszobai_hozzaferes. Az anonimizált mikroadat-kiadás keretében pedig bármely, a KSH által kezelt adatállományhoz kérhető anonimizált mikroadat-állomány összeállítása: http://www.ksh.hu/anonimizalt_mikroadat.

A **KSH honlapján nyilvánosan elérhető mikroadatfájlok** a 2011. évi népszámlálás személyi, családi, háztartási, illetve lakásállományából képzett tesztfájlok (<http://www.ksh.hu/nepszamlalas/tesztallomanyok>), illetve a 2011. évi népszámlálás adatállományából képzett oktatási célú mikroadatfájlok (http://www.ksh.hu/nepszamlalas/oktatasi_mikroadat).

Zsebkönyvek, évkönyvek

A **Megyék, régiók statisztikai zsebkönyve** az előzetes adatfeldolgozások alapján mutatja be a legfontosabb népesedési, társadalmi, gazdasági, környezeti statisztikai mutatókat. Az **évkönyvek** (Területi statisztikai évkönyv, a 19 megye és a főváros önálló kötetei) ennél bővebb adattartalommal és általában a végleges adatokkal írják le a Magyarország különböző területei között meglévő különbségeket.

Területi Statisztika című folyóirat

A kéthavonta megjelenő, tudományos-szakmai folyóirat az új módszertani elgondolásokat, kísérleteket bemutató, az ország területi egységeit, településhálózati fejlődését, fejlesztését elemző tanulmányok fóruma.

Foglalkozik a megyék helyzetével, a városok, a községek fejlődésével, az agglomerációs folyamatokkal, nagy hangsúlyt fektetve a régiók, a járások szerepére, a régiók Európájának a bemutatására. 2004. január óta a folyóirat cikkei teljes terjedelmükben olvashatók az interneten, és letölthetők a KSH honlapjáról: <http://www.ksh.hu/terstat>.

Területi kiadványok

A KSH honlapjáról számos, a területi folyamatok alakulását bemutató elemzés, sorozatkiadvány, illetve műhelytanulmány érhető el és ingyenesen letölthető: <http://www.ksh.hu/apps/shop.main>.

Interaktív alkalmazások (grafikonok)

A területi folyamatok alakulását a területi egységek között meglévő különbségeket a KSH honlapján számos interaktív grafikon szemlélteti (http://www.ksh.hu/interaktiv_grafikonok):

Térségi összehasonlítás – Fókuszban a megyék és Budapest

A webre szerkesztett kiadványsorozat az évközi területi adatok felhasználásával negyedévente áttekintést nyújt Budapest, valamint a 19 megye társadalmi-gazdasági helyzetének alakulásáról. A változást, a térségek közötti különbségeket több száz interaktív grafikon szemlélteti, a folyamatok megértését pedig rövid, lényegre törő magyarázatok és részletes táblázatok segítik.

A magyar régiók és megyék interaktív korfája

A program segítségével nem csak az ország, hanem a hét régió, Budapest és a 19 megye népességének nemenkénti korösszetétele is megtekinthető 1980 és 2016 között, így lehetőség nyílik a különböző területi egységek korstruktúrájának, illetve ezek változásainak a nyomon követésére.

A területi adatok elérhetőségéről bővebben az évkönyv internetes mellékletén található „**Területi statisztikai információk rendszere és elérhetősége**” c. kiadványból tájékozódhatnak.

Introduction

In socio-economic development significant disparities evolved between different areas in Hungary in settlement structure, demographic conditions, the level of economic development and the change of living conditions.

Our regional statistical yearbook summarises the major indicators of the above trends for many different levels of the spatial network:

- **Retrospective time series** in chapter one allow for comparisons of changes in trends in **counties and regions**.
- **More detailed data** in thematic chapters give an overview of population changes and socio-economic trends in and the environment of **counties and regions**.
- The **main indicators** in our chapter for the settlement network are presented **by settlement types, population size groups and settlement groups**.
- The **major indicators of districts in Hungary** are summarised in a separate chapter.
- Only **a few indicators** are disclosed **on regions in the European Union**, further data are available in the regional database of Eurostat.

The contents of each chapter include the tables available only from the internet annex the tables related to the theme and included in other chapters and the availability of further data and publications.

Methodological notes at the end of each chapter help interpret data, and major indicators are illustrated by **coloured maps** at the beginning of the publication.

Our yearbook is issued with an **internet annex, the content of which is broader than that of the paper-based volume**. To access the annex:

- you will need to register free of charge at our www.ksh.hu/shelf webpage, and our registered users will need to log in,
- following which you will need to activate the **volume identifier** supplied at the beginning of the volume, as a result of which the internet annex will be placed on your own user shelf.

System and availability of territorial statistical information

Territorial breakdown and territorial registration identification code system of Hungary

All territorial statistics are based on the geographical division of the examined area. The area of Hungary is divided into the capital, counties, towns and villages. Villages, towns and the capital are settlement-level units, which cover the total area of Hungary. Counties as territorial units consist of settlement-level units.

Administrative territorial breakdown of Hungary on 1 January 2017:

capital (capital's districts)	1 (23)
counties	19
towns of county rank	23
other towns	322
villages	2 809
counties and capital together	20
settlements (including Budapest)	3 155

The Gazetteer of Hungary and the "Detailed Gazetteer of Hungary" internet application are available from the website of HCSO: http://www.ksh.hu/apps/shop.main?p_lang=EN, http://www.ksh.hu/apps/hntr.main?p_lang=EN.

The domestic territorial classification system corresponds to the NUTS system (Nomenclature des unités territoriales statistiques), the territorial statistical classification of the European Union.

Level 1	statistical large regions	3
Level 2	planning, statistical and development regions	7
Level 3	counties, capital	19+1
Local level 1	districts	197
Local level 2	settlements (towns + villages)	3 155

The **territorial registration identification code system** contains the name and the registration identification code of administrative territorial units in accordance with the prevailing administrative territorial division. It contains the most widespread administrative, functional and statistical groupings as well as the changes thereof at both settlement and territorial levels. Systems covering the whole country or covering and delimitating certain areas (e.g. resort areas) can be distinguished in the nomenclatures of the territorial registration identification code system.

From 1 January 1981 it is the single settlement identification number that identifies the settlements in Hungary and the districts in Budapest in the case of all HCSO data collections by settlements and all HCSO datasets stored by settlements (http://www.ksh.hu/tsz_eng_menu). The districts in towns of county rank do not have identification numbers, since they are not individual units from the point of view of statistical observation. In order to take account of certain events not related to settlements but being the subject of statistical observation fictitious territorial units were created referred to as Budapest data not divisible into districts, county data not divisible into settlements, national data not divisible into territorial units and data on activities outside the borders of Hungary.

Territorial statistical databases and publications

Databases

Data in the T-STAR settlement statistics database and in the BP-STAR database, containing data on the districts in Budapest, are partly available – according to the settlement structure as of a particular year – by clicking on the theme of Regional statistics on the Dissemination database webpage (<http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/themeSelector.jsp?lang=en>), publicly available from the website of HCSO.

The **T-STAR database** collects the most important numerical information on all settlements in Hungary from the point of view of settlement statistics, ordered chronologically and by groups of themes. The data for a particular year can be queried according to many administrative statuses. T-STAR contains data for 1985 and then annually from 1990. In addition, it also includes the data of the 1980, 1990, 2001 and 2011 population censuses.

The **BP-STAR database** has a somewhat narrower dataset than the group of indicators in T-STAR. The dataset is narrower in themes where due to the specialities of data collection no data are available for the 23 districts in Budapest. The database contains data from the year 1995, with a dataset slightly modified each year.

Tables

The most important annual and infra-annual socio-economic indicators of counties and regions in Hungary are available under Chapter 6 (Regional statistics) of the **STADAT table set**, containing pre-defined tables. The tables can be downloaded free of charge from the website of HCSO: <http://www.ksh.hu/engstadat>.

With support from Eurostat, pre-defined tables containing **major data on EU member states** are available in Hungarian language too. Major territorial data are available at NUTS 2 (regions) level as well ([http://www.ksh.hu/international data data menu](http://www.ksh.hu/international_data_data_menu)).

Microdata files

Access in the Safe Centre to de-identified datasets is provided only for scientific purposes: [http://www.ksh.hu/safe centre access](http://www.ksh.hu/safe_centre_access). And in the context of release of anonymised microdata sets, the compilation of anonymised microdata sets can be requested for all datasets managed by HCSO: [http://www.ksh.hu/access to anonymised microdata sets](http://www.ksh.hu/access_to_anonymised_microdata_sets).

Pocketbooks, yearbooks

Yearbooks (Regional Statistical Yearbook of Hungary, individual volumes of the 19 counties and the capital) describe the disparities among the different areas in Hungary with a larger data content and using generally finalised data.

Periodical titled “Regional Statistics”

The scientific and professional journal published every two months is a forum for papers presenting new methodological ideas and experiments and analysing the territorial units in Hungary and the development of the settlement network in the country. It is concerned with the situation of counties, the development of towns and villages and agglomeration trends, laying high emphasis on the role of regions and districts and on presenting the Europe of regions. Since January 2004 the full text of the articles in the periodical can be read on the internet and can be downloaded from the website of HCSO: [http://www.ksh.hu/terstat eng](http://www.ksh.hu/terstat_eng).

Territorial publications

Many analyses, series publications and working papers presenting the development of spatial trends are available and can be downloaded free of charge from the website of HCSO: [http://www.ksh.hu/apps/shop.main?p lang=EN](http://www.ksh.hu/apps/shop.main?p_lang=EN).

Interactive applications (charts, maps)

Many interactive charts and maps on the website of HCSO illustrate the development of spatial trends and the differences among territorial units ([http://www.ksh.hu/interactive charts](http://www.ksh.hu/interactive_charts)):

Interactive population pyramid of Hungarian regions and counties

At the aid of the software the age structure of the population of not only the country but also the seven regions, Budapest and the 19 counties can be displayed by sex between 1980 and 2016, so it is possible to follow up the age structure of the different territorial units and the changes therein.